

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань правової політики

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-35-84

В И С Н О В О К

щодо проектів законів про внесення змін до деяких законодавчих актів
України щодо використання офіційної електронної адреси
(реєстр. №№ 3860, 3860-1)

За дорученнями Голови Верховної Ради України від 17 липня 2020 року, від 07 серпня 2020 року Комітет з питань правової політики розглянув на своєму засіданні проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (Господарського процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства, Цивільного кодексу України) для забезпечення використання офіційної електронної адреси (реєстр. № 3860 від 16 липня 2020 року), поданий народними депутатами України Федієнком О.П. та іншими (далі – Законопроект 3860), та альтернативний проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо використання офіційної електронної адреси (реєстр. № 3860-1 від 03 серпня 2020 року), поданий народним депутатом України Бабієм Р.В. (далі – Законопроект 3860-1).

Згідно з пояснювальною запискою Законопроект 3860 розроблено з метою удосконалення процесу державної реєстрації суб'єктів господарювання та створення сприятливих умов для ведення бізнесу в Україні шляхом введення обов'язкової офіційної електронної адреси для кожного із суб'єктів господарювання для взаємодії з суб'єктами владних повноважень, іншими державними органами, судами тощо. Запропоновані зміни до законодавчих актів також мають за мету спрощення ділового спілкування між фізичними особами та суб'єктами владних повноважень, іншими державними органами, судами тощо.

У Законопроекті 3860 пропонується внести зміни до положень Цивільного кодексу України, відповідно до яких: офіційна електронна адреса повинна складатись з ідентифікатора, позначки "@" та доменного імені. офіційні електронні адреси реєструються в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, а також в Єдиному державному демографічному реєстрі; юридичним особам (у тому числі державним органам, органам місцевого самоврядування) та фізичним особам-підприємцям під час здійснення державної реєстрації автоматично в ЄДР присвоюватимуться офіційні електронні адреси, а також, під час державної

реєстрації змін до відомостей про юридичну особу, фізичну особу-підприємця що містяться в ЄДР або за умови подання юридичною особою, фізичною особою-підприємцем повідомлення про присвоєння офіційної електронної адреси, з використанням Єдиного державного веб-порталу електронних послуг тощо.

Крім того, шляхом внесення змін до процесуальних кодексів (Господарського процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України) запропоновано удосконалення положень задля створення можливості використання учасниками судового процесу, адвокатами, приватними виконавцями, арбітражними керуючими та судовими експертами офіційних електронних адрес.

Згідно з пояснювальною запискою метою Законопроекту 3860-1 є створення сприятливих умов для ведення бізнесу в Україні шляхом введення обов'язкової електронної адреси для кожного із суб'єктів господарювання для взаємодії з державними органами, судами та суб'єктами владних повноважень.

Так, Закономпроектом 3860-1 передбачено, що юридичні особи (у тому числі державні органи та органи місцевого самоврядування) та фізичні особи-підприємці в обов'язковому порядку упродовж шести місяців з дня набрання чинності цим Законом зобов'язані подати державному реєстратору відомості про свою офіційну електронну адресу. Закономпроектом 3860-1 вносяться зміни в Господарський процесуальний кодекс України (далі – ГПК), Цивільний процесуальний кодекс України (далі – ЦПК), Кодекс адміністративного судочинства України (далі – КАСУ), відповідно до яких, якщо учасник судового процесу зазначив в заяві, скарзі, клопотанні, відзиві, що адресовані суду, свою офіційну електронну адресу або офіційна електронна адреса учасника судового процесу міститься в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, то суд може здійснювати вручення судових повісток, повідомлень, ухвал та рішень лише на таку офіційну електронну адресу. При цьому підтвердженням вручення відповідного процесуального документу є повідомлення про її направлення до адресата. Також передбачається, що учасник судового процесу (для юридичних осіб чи фізичних осіб – підприємців) в позовній заяві, апеляційній чи касаційній сказі, відзивах, тощо в обов'язковому порядку зазначає свою офіційну електронну адресу.

Закономпроектом 3860-1 вносяться зміни і в Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань», зокрема, додано новий термін «офіційна електронна адреса»; передбачається, що офіційна електронна адреса відноситься до обов'язкових відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі, про юридичну особу, фізичну особу-підприємця, державних органів і органів місцевого самоврядування як юридичних осіб, арбітражних керуючих України; встановлено, що відсутність в заяві про державну реєстрацію відомостей про офіційну електронну адресу, якщо станом на дату подачі заяви про державну реєстрацію такі відомості відсутні в Єдиному державному реєстрі, є підставою для зупинення розгляду документів, поданих для державної реєстрації, тощо.

Розглядаючи законопроекти, Комітет з питань правової політики виходить з такого.

Відповідно до приписів Основного Закону України в Україні визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (статті 8).

Положеннями Конституції України передбачено, що питання судоустрою та судочинства визначаються виключно законами України (пункт 14 частини першої статті 92).

Прийняття законів належить до повноважень Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

Державна судова адміністрація України підтримує прийняття Законопроекту 3860-1 та в межах повноважень надає свої пропозиції та зауваження до нього.

Комітет Верховної Ради України з питань інтеграції України з Європейським Союзом дійшов висновку, що законопроекти за реєстр. №№ 3860, 3860-1 не суперечать міжнародно-правовим зобов'язанням України в сфері європейської інтеграції, але потребують доопрацювання в частині протидії шахрайству, захисту інформації та персональних даних.

Комітет Верховної Ради України з питань цифрової трансформації, розглянувши положення законопроектів за реєстр. №№ 3860, 3860-1, вирішив рекомендувати Верховній Раді України прийняти в першому читанні за основу Законопроект 3860 з урахуванням висловлених пропозицій та зауважень.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету за наслідками розгляду законопроектів дійшов висновків, що вони не матимуть впливу на показники бюджету.

Міністерство цифрової трансформації України, проаналізувавши положення вказаних законопроектів, висловило ряд зауважень до Законопроекту 3860, а також зазначило, що він потребує доопрацювання.

Офіс Генерального прокурора, опрацювавши законопроекти за реєстр. №№ 3860, 3860-1 висловив ряд зауважень до них, зокрема, зазначив, що загальним недоліком законопроектів, які запроваджують офіційні електронні адреси, є відсутність комплексного підходу до запровадження електронного руху документів під час судового провадження. Крім того, зазначено, що не можна погодитися із зобов'язанням використовувати автоматично присвоєні офіційні електронні адреси, оскільки це містить ризики порушення прав особи. Така позиція також обґрунтовується недостатнім рівнем діджиталізації, особливо серед осіб похилого віку, та доступу до Інтернет-мережі, передусім у сільській місцевості, а також відсутністю іменної реєстрації пристроїв зв'язку. Водночас, звертається увага на те, що жоден із запропонованих законопроектів не містить застережень щодо використання офіційної електронної адреси у справах, матеріали яких містять державну таємницю.

Міністерство юстиції України, розглянувши положення законопроектів за реєстр. №№ 3860, 3860-1, висловило ряд зауважень до кожного з них. Зокрема

зазначило, що норми Законопроекту 3860 потребують доопрацювання та узгодження між собою з огляду на висловлені зауваження. Положення Законопроекту 3860-1, на думку Міністерства юстиції України, також потребують доопрацювання, оскільки реалізація його положень потребує суттєвого доопрацювання програмного забезпечення Єдиного державного реєстру. Крім того, в Законі проєкті 3860-1 пропонується механізм вручення судових повісток, запровадження якого суперечить нормам статті 6 ГПК.

Національна асоціація адвокатів України, здійснивши правовий аналіз законопроектів за реєстр. №№ 3860, 3860-1, в цілому підтримує ідею прийняття законопроектів, спрямованих на оптимізацію документообігу та законодавче врегулювання використання офіційних електронних адрес учасниками судового процесу в цивільному, господарському та адміністративному судочинстві. Разом з тим, вважає за доцільне висловити ряд зауважень та пропозицій до кожного з запропонованих законопроектів.

Інститут законодавства Верховної Ради України (далі – Інститут законодавства), підтримуючи в цілому прагнення щодо вдосконалення нормативного регулювання відносин комунікації у сфері організації та діяльності юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців, адвокатів, арбітражних керуючих та інших осіб, на підставі проведеного правового аналізу положень законопроекту висловив ряд зауважень та пропозицій до Законопроекту 3860.

Інститут законодавства, опрацювавши положення Законопроекту 3860-1, зазначив, що він частково повторює зміст Законопроекту 3860 в частині внесення змін до ГПК та КАСУ. При цьому, не заперечуючи доцільності удосконалення механізмів взаємодії суб'єктів господарювання з державними органами, судами та суб'єктами владних повноважень за допомогою електронних засобів зв'язку, що до того ж відповідає сучасним тенденціям на шляху до розвитку цифрової економіки та суспільства, висловлює свої зауваження до Законопроекту 3860-1.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України (далі – ГНЕУ), проаналізувавши законопроекти за реєстр. №№ 3860, 3860-1, зазначило, що значна частина положень Законопроекту 3860-1 за своїм змістом збігається з відповідними положеннями Законопроекту 3860, а також висловило ряд зауважень до обох законопроектів. Насамперед, ГНЕУ звертає увагу, що у Законі проєкті 3860 не визначено зміст терміну «офіційна електронна адреса». Натомість дане поняття розкрито у законі проєкті за реєстр. № 3861. З огляду на зазначене ГНЕУ вважає, що рішення щодо Законопроекту 3860 має прийматися за результатами розгляду законопроекту за реєстр. № 3861, з яким він тісно пов'язаний і є похідним від нього.

У разі, якщо розглядати ці два законопроекти окремо, то слід звернути увагу, що запропоновані у Законі проєкті 3860 зміни до статей 50, 89 Цивільного кодексу України, згідно з якими встановлюється, що під час здійснення державної реєстрації в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань автоматично присвоюється офіційна електронна адреса, не враховують того, що у процесуальних кодексах вже передбачено використання офіційної електронної адреси, яка реєструється у іншому порядку. Крім того, ГНЕУ зазначає, що у Законі проєкті 3860 не

передбачено внесення змін, аналогічних запропонованим змінам до ГПК та КАС, до ЦПК, хоча згідно з його статтею 48 сторонами у цивільному процесі є позивач і відповідач, якими можуть бути фізичні і юридичні особи, а також держава. Аналогічне зауваження стосується також положень Законопроекту 3860-1.

Водночас, щодо Законопроекту 3860-1 ГНЕУ звертає увагу на запропоновані зміни до частини другої статті 131 ЦПК, частини сьомої статті 120 ГПК та частини першої статті 131 КАС, якими передбачено, що «у разі відсутності заяви про зміну офіційної електронної адреси ухвала про повідомлення чи виклик надсилається учасникам судового процесу за останньою відомою суду офіційною електронною адресою і вважається врученою, навіть якщо учасник судового процесу змінив офіційну електронну адресу чи не має доступу до вказаної офіційної електронної адреси». Проте такий підхід не враховує того, що учасник судового процесу може не мати доступу до офіційної електронної адреси з об'єктивних причин (наприклад, важка хвороба або перебування військовослужбовця на лінії зіткнення на території проведення ООС). На думку ГНЕУ, це створює загрозу порушення прав учасника процесу, зокрема, на відкритість інформації щодо справи, які полягають в тому, що ніхто не може бути позбавлений права на інформацію про дату, час і місце розгляду своєї справи або обмежений у праві отримання в суді усної або письмової інформації про результати розгляду його судової справи (ч. 1 ст. 9 ГПК, ч. 1 ст. 8 ЦПК, ч. 1. ст. 11 КАС).

У запропонованих змінах до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» не визначений порядок отримання офіційної електронної адреси юридичної особи чи фізичної особи-підприємця, у зв'язку з чим залишається незрозумілим, чи може бути це будь-яка електронна адреса (в тому числі, яка не належить вказаним особам) чи вона має відповідати певним вимогам. Крім цього, згідно з новою частиною восьмою 8 статті 9 названого Закону «офіційні електронні адреси реєструються в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Інші інформаційні системи, публічні електронні реєстри отримують інформацію про офіційні електронні адреси у порядку інформаційної взаємодії з цими ресурсами». Проте порядок такої взаємодії у Законі 3860-1 не визначений.

Разом з тим, опрацювавши всі подані законопроекти, які спрямовані на врегулювання питання використання офіційної електронної адреси в судочинстві, Комітет дійшов висновку про необхідність більш комплексного підходу до врегулювання порушеного питання. У зв'язку із зазначеним Комітет вважає за доцільне внести на розгляд парламенту доопрацьований законопроект, який враховуватиме висловлені до законопроектів за реєстр. №№ 3860, 3860-1 зауваження та пропозиції.

На підставі викладеного вище, з урахуванням статті 110 Регламенту Верховної Ради України, Комітет з питань правової політики вирішив:

1. Подати на розгляд Верховної Ради України доопрацьований проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо використання електронних адрес (додається), та рекомендувати Верховній Раді

України за результатами розгляду в першому читанні прийняти його за основу, у зв'язку з чим Законопроект за реєстр. № 3860 та Законопроект за реєстр. № 3860-1 відхилити.

2. Доповідачем від Комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити голову підкомітету з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини та альтернативного розв'язання спорів Бабія Р.В.

Голова Комітету

А.Є. КОСТІН

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Костін Андрій Євгенович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B0400000053E22E0027179400
Дійсний до: 28.04.2023 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 04-26/03-2021/181127 від 03.06.2021

529740